

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ „ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „МЕЖДУНАРОДНО ПРАВО, МЕЖДУНАРОДНИ
ОТНОШЕНИЯ И ПРАВО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ“

ПЛАМЕН СТОЯНОВ ГЕОРГИЕВ

**МЕЖДУНАРОДНОПРАВНА УРЕДБА НА СТАТУТА НА
БЕЖАНЦИТЕ**

АВТОРЕФЕРАТ

на

ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

**за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
в област на висше образование 3. Стопански, социални и правни
науки,
професионално направление, 3.6. Право, докторска програма
„Международно право и международни отношения“**

Научен консултант: проф. д.ю.н. Надя Бояджиева

Пловдив, 2018 г.

Увод

В процеса на световна глобализация на икономическите пазари, на социалните и образователните системи и на пазара на труда, миграцията, е поставена във фокуса на обществено внимание, освен като пряк израз на свободата на придвижване, така също и като явление, отправящо редица и сериозни предизвикателства за държавните и световните политически лидери, икономисти и специалисти в различни области, пред които нито едно правителство самостоятелно не би могло да се справи¹. Това явление е подлагано на изследване от учени в най - различни аспекти и за целите на различни области на науката.

Авторът на дисертационния труд си постави за цел да проведе малко по - стеснено по обхват изследване по част от общата материя за мигрантството, поставяйки акцент върху една по - особена и уязвима категория хора, каквито са търсещите убежище². В подготвения дисертационен труд, без да се претендира за изчерпателност, предвид обширността на материята и възможността за анализ в различни аспекти, е обхваната правната страна на проблема, съсредоточавайки се върху понятието убежище, основните положения, на които се базира уредбата на международната закрила, международноправния статут на бежанците, принципите, които са основополагащи за формиране на съвкупността от общи и специфични права и задължения на тази уязвима категория хора. Изложеното се базира и на съвременните тенденции в закрилата на правата на човека и отчитайки динамиката на развитие в политически и социален план - глобално и в Европа³, и как тези проблеми рефлектират

---

¹ вж. повече в Ilieva, Irena, Трансгранична миграция, in Goga, Christina and Ilieva, Irena, Cross-border migration regulation, Judicial training courses at the level of the Cross-Border Judicial Centers, Editura Sitech, Craiova, 2018, p. 107 - 183 - на румънски език, p. 313 - 403 на български език.

² вж. повече във Видин, Благой, Убежището в международното право. С., Авангард прима, 2010.

³ Boyajieva, N., The Impact of the Cold War on the Origins and Evolution of International Human Rights Regimes In: Krakowskie Studia Miedzynarodowe, N3 (VI) Krakow, 2009, pp.47-58, на англ.

върху някои моменти от националното за Република България и наднационално нормотворчество. Предмет на обсъждане са и някои от актуалните положения в българското законодателство и виждания в съдебната практика от гледна точка достигане и съответствието с утвърдени международни стандарти в защита на правата на човека, признати в основни международноправни актове и разгледани в аспекта на правния статут на бежанците. Включено в обхвата на обсъждането е и разграничението на това понятие от други близки правни категории, техните права, задължения и отговорности. Маркирани са и основните актове на международното право, с най – голямо значение и приложение в областта на опазването на основните права на човека, когато се касае до мигранти, но по - специално до бежанците и международните организации с най - голяма роля в изпълнение на тази задача. Така също и на паралелната задачата по дирене и постигане на баланс при охраняването и на други признати ценности, като опазване на обществения ред и сигурността. Посветен е и паралелен анализ относно тяхното проектиране във вътрешното законодателство, даващо разрешение на някои от проблемите по разглежданата материя, националните органи и институции, осъществяващи политиката на страната по въпроса за бежанците, привнасящи сами по себе си международноправен елемент в правовия ред на страната, но без да се поставя фокус върху националната уредба, а само с цел да бъде проведено сравнение с нивото на развитие. Така също, очертани са възможното взаимодействие и роля на неправителствените организации в прилагане на конкретни мерки и услуги за интеграция на лица, получили международна закрила, в областта на достъпа до образование, заетостта, признаването на квалификации, здравните грижи, социалното подпомагане, жилищното настаняване, интеграцията в социалния,

---

език, в статията се дискутира произхода на основните международни режими по права на човека, които възникват след края на Втората световна война.

културен и граждански живот на обществото; гарантиране основните права на бежанците - политически, икономически, социални, културни и др. Отделено е внимание и на някои въпроси, свързани процедурата за предоставяне на статут на бежанец, като последователно бе застъпено виждане относно фактите, които подлежат на доказване и разпределението на доказателствената тежест за тях, относно правното положение на лицата по време на самата процедура, относно средствата им за защита, както и относно обстоятелствата, на които съответният компетентен орган отдава значение в процеса на оценяване на молбите за международна закрила. Разбира се, това става съобразно международните стандарти, утвърдени в областта на убежището и с оглед съдебната практика, най - вече в светлината на някои произнасяния на ЕСПЧ и на СЕС, даващи тълкуване на основни понятия на международното право и относно съотношението между отделните източници на международното право, съдържащи уредба на международната закрила.

Необходимостта от изследване по въпроса за основните права на човека⁴, гаранциите за тяхното охраняване и по по – тесния проблем, свързан с международноправната уредба на статута на бежанците едва ли може да бъде поставена под съмнение и поради това, не се нуждае от допълнително аргументиране. Безспорен факт е, че тази проблематика е поставена всякога във фокуса на международната общност и е акцент в дейността на универсални и регионални международни организации⁵ и на правителствата на отделните държави.

---

⁴ вж. повече относно правата на човека и проблемите на сигурността в съвременната международна среда в Бояджиева, Надя, Международните отношения в периода на Студената война: Автореферат. Варна: Варненски свободен университет, Черноризец Храбър, 2017. Виж още Видин, Благой (1995) Международноправна уредба на правата на човека и механизъм за нейното прилагане. Списание „Ново време“, 1995, № 4-5, 107-118.

⁵ вж. повече по въпроса и в Борисов, Орлин, Илиева, Ирена, Драгиев, Александър, Универсални международни органи, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, С., 2009, с.78 – 157

Актуалността на изследването, наред със значението, което имат поставените въпроси - от една страна за гарантиране на сигурността, а от друга - за закрила на особено уязвима група хора, се обуславя от все по интензивните миграционни процеси, част от които е и безпрецедентната бежанска вълна в Европа.

Предмет на изследването са обществените отношения и процеси, свързани с мигрантството и в частност международната закрила проблемите и предизвикателствата пред сигурността в глобален и регионален аспект, свързани с тях. Това придава **актуалност на изследването** и в различен, по - широк план, но съсредоточаването е най – вече върху усилията на международната общност по опазване на човешките права.

Обекти на изследване са отделните проявления и видове на международната закрила, принципите по осъществяването ѝ, последиците от реализацията на правото на убежище, неговият характер и кръгът от субекти, които биха могли да го упражнят.

Целта на научното изследване е в дисертационния труд да се вникне в същността на международната закрила и по – конкретно на правото на убежище, като се разкрие тяхното съдържание и така да се способства възможността за по - точно отграничаване от сходни правни институти и правни фигури и за постигане на по - добро познаване на предвидените, в отделни международноправни източници, средства за защита. Дефинирането на тази цел бе обусловено от необходимостта от изследване по въпроса за основните права на човека, гаранциите за тяхното охраняване и по по – тесния проблем, свързан с международноправната уредба на статута на бежанците. Оттам и за възможностите за предоставяне на нуждаещите се на подходяща защита при даване отговор на всички онези въпроси от политически, икономически, социален и религиозен характер, от значение за поддържане на баланса между закрилата на правата на човека и

международната и национална сигурност⁶, без обаче те да се коментират извън целите на юридическия анализ.

Научноизследователските задачи се определят от дефинираната по - горе цел и са поставени, за да способстват постигането ѝ. Те са обусловени, съобразно правно – логическата структура на изложението. Основна научно - изследователска задача в изготвения дисертационен труд е формиране на изводи, както относно характера на правото на убежище, така и относно правното действие на акта на признаването на статута на бежанец и статута на субсидиарна закрила – декларативно или конститутивно и тяхната взаимовръзка.

При разработването на труда са използвани следните **научни подходи**: хронологически; исторически; географски; правен - при извършване на основна част от научно - изследователската дейност на автора на дисертационния труд, като юридическото тълкуване на отделните разпоредби на международноправните източници, обхващащо логически, систематически, сравнителен и исторически анализ дават онази основа, на която да стъпи изследването и да спомогне за постигането на научните цели, поставени пред автора.

При разработването на дисертационния труд са използвани **различни методи**: метод на описание, метод на сравнението; контент-анализ, ивент - анализ и др.⁷.

В изследването, освен описаната в библиографската справка научна литература, са взети предвид и публикации в периодични електронни и печатни издания, както и документални и научно –

---

⁶ Това би могло да стане чрез подходящо обучение по правната материя, отнасяща се до закрила правата на човека – виж Boyadjieva, N., Methodological Problems and Practical Issues of Human Rights Education and Responsible Living Enabling Responsible Living PERL's International Conference Istanbul. Conference Papers 2011, pp.239 - 254 /Методологически проблеми и практически въпроси на образованието по права на човека и отговорен начин на живот / достъпно на: www.projects.org; на англ.език – изследване, което хвърля допълнително светлина по въпроса и очертава практическата нужда от подготвени и квалифицирани специалисти, за което ще стане дума по – нататък в изследването, обективизирано в настоящия дисертационен труд.

⁷ По-подробно за тези методи и повече за техните специфики и практическо приложение вж. Бояджиева, Надя, Международни отношения, изд. Албатрос, София 2017, стр. 33 - 76

популярни предавания. С печатните издания, нямащи електронни версии, се запознавах по време на посещенията си на място при извършване на проучвания, а на места, където нямаш възможност физически да осъществя посещения, бях подпомогнат в дейността си от колеги, практикуващи юристи в страната и чужбина.

Научна новост на дисертационния труд

В дисертационния труд е направен опит да бъдат обобщени резултатите от научното изследване, проведено по въпроса за статута на бежанците в аспекта на международноправната уредба, като комплексното проучване е ориентирано към основния проблем за защита на правата на човека в глобален план.

В рамките на това проучване, целта бе обобщаване на основните изводи, до които е достигнато в резултат на проведеното научно изследване по част от общата материя за мигрантството с акцент, поставен върху правното положение, съобразно международноправните източници на една по - особена и уязвима категория хора, а именно хората, търсеци убежище, но след като най – неперед бъде предложен нов, по – различен поглед върху характера на убежището. Възприемайки убежището преди всичко и най – вече като право на индивида, авторът на дисертационния труд счита, че би могъл да предложи нов прочит на част от въпросите, по иначе широко изследвана и интерпретирана тема, каквато е тази за бежанците. Този прочит има изцяло правен характер и се базира на юридическия прочит и тълкуване на нормативната уредба, съдържаща се в универсални международноправни актове или такива с предимно регионална насоченост и приложение. За целта е предложен ретроспективен анализ на възникването и развитието на някои от приложимите институти, маркирани са актовете на международното право, задаващи световните и регионални, най - вече на европейско ниво, стандарти в областта на опазването на основните права на човека, когато се касае по - специално до бежанците. Обхваната в анализа е, и

структурата и дейността на международните организации, както и на отделни техни органи, развиващи дейност с ключово значение по опазване на човешките права и с фундаментална роля в изпълнение на тази задача.

Оставайки на полето единствено на юридическия анализ, в дисертационния труд са очертани същността и характеристиките на убежището, даващи основание то да бъде включено в системата на основните човешки права. Изведени са и основни принципи, действието на които обезпечават неговото упражняване в пълен обем и по този начин е създадена необходимата теоретична основа за по – точен анализ на правното положение на бежанците. За целта е предложен детайлен анализ на международноправната дефиниция на това понятие и на отделните елементи, включени в него.

Отделен кръг от въпроси е подложен на анализ и в аспекта на характера на акта, с който компетентният орган на приемащата държава се произнася по молбите за международна закрила.

Практическо приложение

Всяко научно изследване е необходимо да има съответно практическо приложение, за да намерят онези изводи, до които е достигнато в него същностна реализация в полето на познание и човешка дейност, за които са предназначени. Анализът и аргументираната теза за характера на правото на убежище, за обхвата на неговото проявление и за същността на понятието бежанец спомага за ясното му дефиниране и разграничение. Това неминуемо е в основата да се гарантира предоставяне от компетентните органи на най – пълен набор от средства за защита на тази категория лица, подходящи за ситуацията в която се намират и от възможно най – ранен момент. По този начин на практика да се обезпечи възможността да бъдат съхранени техните права и законни интереси, включително и от такъв висш порядък, каквито са животът, здравето, сигурността и имуществото им,

същевременно и тези на близките им, и не последно място - на обществото.

Структура на дисертационния труд.

Дисертационният труд се състои от съдържание, увод, пет глави с обособени отделни раздели в рамките на всяка от тях и заключение, списък на използваните съкращения, библиография - в обем от общо 257 стандартни машинописни страници.

В заключението на дисертационния труд са формулирани изводите на автора, които считам, че обосноват научния принос на изследването.

Съдържание на дисертационния труд:

Уводът съдържа встъпителни и насочващи изявления по проблемите, подложени на анализ в рамките на проведеното научно изследване. Формулирани са основните научно - изследователски цели и предмета на изследването, научния подход и методи на извършването му. Обоснована е актуалността с оглед на динамичния геополитически период, икономическите и социални условия като предпоставки за пораждането и протичането на интензивни процеси в мигрирането и възникването на миграционни и бежански кризи, в които Европа и конкретно Република България заемат основно място.

Глава I от дисертационния труд е озаглавена **„Правото на убежище, като част от общата система на правата на човека - историческо развитие и характеристики, международни организации и институции“**, а **първият раздел** е посветен на проблематиката, свързана с възникване и правно – историческо развитие на понятието „право на убежище“ в международен план и вътрешноправни аспекти. При обективизиране на резултатите от научно – изследователската дейност е акцентирано на правото на убежище, като основно право на човека и е направен опит да се очертае мястото му като част от общата система на правата на човека. В изпълнение на тази

задача е осъществено, логически предшестващото, изискване да се хронологизират основните моменти от историческото развитие на института и на историческото развитие на мисленето за неговите характеристики, общите и специфични моменти в схващанията на различни автори и на международната общност и на съвременните тенденции, зародили се вследствие на правно – историческо развитие на понятието „право на убежище“ в международен план и вътрешноправен аспект.

В ретроспективен план е отразено приемането на основополагащите международноправни актове с очертаване на спецификата в международните отношения и външнополитическа среда, в която са приети.

Следващият раздел от тази глава е посветен на **Международните организации и институции, както и на техните органи по правата на човека**, чиято дейност е в най – пряка връзка с проблемите на международната закрила, като логично най – напред, с оглед водещата ѝ роля, в **подраздел 2.а** е отделено внимание на Организацията на обединените нации /ООН/⁸, учредена официално на 24 октомври 1945 г., когато уставът ѝ е ратифициран от 5 - те постоянни страни - членки на Съвета за сигурност – Китай, СССР, САЩ, Обединеното кралство и Франция, създадена с идеята да ѝ се отреди в основна степен водещата роля по опазване на световния мир, но дейността ѝ се простира понастоящем в множество направления. Анализирани са структурата на организацията и правомощия на органите с дейност, намираща се в най – голяма връзка с проблемите на международната закрила - Комисията по правата на човека към Икономическия и социален съвет на ООН, и разбира се, Върховния комисариат на ООН за бежанците, създаден на 14

---

⁸ Вж. Борисов, Орлин, Илиева, Ирена, Драгиев, Александър, Универсални международни органи, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, С., 2009, с.78 – 157.

декември 1950 г. от Общото събрание на ООН⁹ с водеща роля, отредена по въпроса за бежанците.

Специално внимание в **подраздел 2.б. е отделено на Съвета на Европа** - първата международна политическа организация на страните от Европа, след Втората световна война, насочена към европейска интеграция и обединение, на основните органи, на най - значимите постижения на Съвета на Европа в областта на закрилата правата на човека, каквото се откроява с приемането на Европейска конвенция за защита правата на човека и основните свободи през 1950 г. и конституирането на Европейския съд по правата на човека в Страсбург Франция¹⁰.

Подраздел 2.в. е посветен на Европейския съюз и на особеностите на правото на Европейския съюз, с излагане на исторически бележки по възникване и трансформации и разширение на това наднационално обединение от държави и на развитието и същността на нормотворчеството, осъществявано в рамките на ЕС при изграждането на нов модел междудържавни отношения в следвоенна Европа до днес.

С Договора от Лисабон¹¹, подписан на 13 декември 2007 г., в сила от 1 декември 2009 г., Европейският съюз става правопреемник на Европейската общност. С факта на подписването му, се слага началото на нов етап в процеса на развитие на европейската интеграция, поставящ и нови предизвикателства, в това число и по отношение баланса между сигурност и опазване правата на човека. В рамките на Европейския съюз функционират седем институции, изброени в чл. 13, т. 1 от ДЕС, които имат обща компетентност и вземат общозадължителни решения. Това са Европейският парламент; Европейският съвет; Европейската комисия;

---

⁹ англ. United Nations High Commissioner for Refugees /UNHCR/.

¹⁰ съкратено ЕСПЧ или още Съдът в Страсбург.

¹¹ пълното наименование е „Договор от Лисабон за изменение на Договора за Европейския съюз и на Договора за създаване на Европейската общност.

Съветът на Европейския съюз /или Съвет на министрите/; Съдът на Европейския съюз със седалище в Люксембург; Европейската централна банка; Европейската сметна палата, като са създадени и функционират и други органи – финансови и консултативни. Тук е мястото да бъде отбелязано, че Европейският съюз е международна организация без аналог /*suī generis*/ и някои основни моменти в структурата и функционирането му заслужено са изведени с акцент и в настоящия труд, защото са от особено значение за водените политики. Включително и по въпросите на убежището, предвид особеностите на правото на ЕС.

Самостоятелно значение е отдадено и на института на **преюдициалното запитване**, особено значим правен инструмент в приложението на правото на ЕС.

В Раздел 3 от дисертационния труд е разгледана проблематика, свързана с **взаимодействието между наднационалните държавни обединения и организации и техни органи и институции при осъществяване на защита на правата на човека, в контекста на упражняване правото на убежище**. Акцентът е върху това как, при наличието на толкова и с различен ранг международноправни източници в областта на защитата на основните права и човешки свободи и отделни международни организации и институции, въввлечени в идеята за постигане на голямата цел, а именно да се гарантира тяхното опазване. Потърсен е отговор как се преодолява възможният правен вакуум в уредбата и вместо да се надграждат, не се ли конкурират излишно и по този начин обезсмислят едно друго предоставените правни средства и защиты от гледна точка възможната липса на достатъчна ефективност.

На въпроса за **гражданството и тенденциите в развитието на института** е посветен **раздел 4 от Глава I**, доколкото то, като правен

институт на МПП¹², се явява от изключително значение по въпроса за правния статут на бежанците и съставлява не просто една от константите в юридическото уравнение, съдържащо легалната дефиниция на понятието „бежанец“, но и определящо при формиране на личния статут на лицето, търсещо закрила.

Подраздел **4.1 е посветен на спецификите на гражданството на Европейския съюз**, като едно от забележителните достижения на Европейския съюз, основано на възможността за свободно придвижване в територия на Стария континент и придаващо допълнително качество на лицето, чието притежание е.

Двете основни групи в състава на населението, определящи и за техния правен статут, са гражданите на държавата, които формират по – многобройната и основна група и чужденците, която макар и по – малобройна е с по – разнообразен състав и разкрива редица особености в пряка връзка с проблемите на международната закрила.

На глобално ниво, мигрантите, обект на анализ в **подраздел 4.2** както всички човешки същества, се ползват от правата, прогласени в редица източници на международно право – универсални и регионални. Същевременно обаче, в рамките на своя национален суверенитет, всяка държава има правомощието да изгради своя политика, като съвкупност от изисквания и правила при напускане или влизане на нейна територия – в тези случаи се използват съответно изразите „емигрант“ и „имигрант“, формиращи имиграционния режим, приложим на територията под нейна юрисдикция.

Вътрешно разселените лица са следващата категория лица, чиято същност е предмет на самостоятелен анализ в **подраздел 4.3. от Глава I на дисертационния труд**, доколкото тяхната участ в преобладаващия брой случаи произхожда от въоръжени конфликти,

---

¹² Видин, Благой (1999) Международно публично право. Обща част. С, Унив. изд. „Св. Климент Охридски“ и др., 1999. 316 с.

социално и/или политическо напрежение в отделни или няколко държави или части от тяхната територия и необходимостта тези лица, бягайки от изброените явления, да дирят закрила. Терминът „вътрешно разселени лица“ е легален¹³, произведен на по - общото понятие „разселено лице“, но към момента не може да се приеме, че се отнася до отделна правно – призната категория лица, както бежанците. Оттам следва и извод, че тези лица не се ползват от инструментариум на самостоятелно предвидена международна закрила, но се ползват от средствата за защита на националното законодателство на държавата, на чиято територия се намират и от всепризнатите права на човека, материализирани в съответните действащи за конкретната държава международноправни актове.

Трафикът на хора е глобално явление и не съществува национална правна система или международна институция, която да го дефинира по различен начин от общоприетия. А именно, че съставлява сериозно нарушение на човешките права и по своята същност е деяние, квалифицирано като тежко умишлено престъпление. Затова, в **подраздел 4.4, озаглавен „Жертви на трафик на хора“** се съдържа анализ на престъпното деяние, с цел да бъде прокарано важното отграничение на жертвите на това престъпно посегателство и бежанците.

Различният статут на разгледаните дотук категории лица – мигранти, вътрешно разселени лица, бежанци и др. водят до появата на терминология като „**смесена миграция**“, разгледана в **подраздел 4.5**.

Глава II от дисертационния труд е посветена на принципите на международното право, свързани с правото на убежище“ и имащи изключително важно значение за неговото пълноценно упражняване. Логично, предвид значението му. В **раздел 1** е разгледан **принципът**

---

¹³ Вж. Цанков, Веселин , Христова, Надежда, „Миграционно и бежанско право“, изд. на ВУЗВ София, 2011, стр. 165.

„non-refoulement“ с водеща роля за международната общност при регламентиране на убежището.

Конвенцията за статута на бежанците, е първият международноправен акт с глобално и решаващо значение за унифициране на международноправния статут на бежанците, с който формално е въведен принципът „non-refoulement“. Всъщност самата разпоредба на Член 33 е озаглавена „Забрана за експулсиране или връщане на бежанци“, а с т. 1 на този текст е отречено правомощието на всяка договаряща държава по какъвто и да е начин да експулсира или връща /“refouler“/ бежанец до границата на територията, където са били застрашени животът или свободата му по причина на неговата раса, религия, националност, принадлежност към дадена социална група или политически възгледи. Освен ако не е реализирано въведеното в т. 2 изключение от прогласеното право на убежище, в аспекта на забраната за връщане, което е подробно анализирано в дисертационния труд.

На равнище ЕС, Хартата за основните права е актът, който с разпоредбата на член 19 въвежда защита в случай на принудително отвеждане, експулсиране и екстрадиране, като се забранява колективното експулсиране и въвежда изискване никой да не може да бъде принудително отведен, експулсиран или екстрадиран към държава, в която съществува сериозен риск да бъде осъден на смърт, да бъде подложен на изтезание или на друго нечовешко или унижително отношение или наказание. Включително, и в държавата, от която лицето бяга, приложимо по отношение на бежанците, като проявление на принципа „non refoulement“.

В глобален аспект, с Конвенцията срещу изтезанията и друго жестоко, нехуманно и унижително отношение или наказание приложното поле на този вид международна закрила е разширено от гледна точка причините, които налага предоставянето ѝ.

С Член 3 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи пък е въведена абсолютна забрана и по силата на този текст никой не бива да бъде подлаган на мъчение или на нехуманно или унижително отношение или наказание, което от гледна точка въпроса за бежанците поставя, като логично продължение, изискването лицата, търсеци закрила, да не бъдат връщани на територията на държава, в която съществува такава опасност за тях от приелата ги и считана за сигурна държава – страна по ЕКПЧ.

Раздел 2 има за обект на анализ **принципа на ненаказуемост.** Въпреки, че в дисертационния труд, изложението относно принципа на ненаказуемост също следва това за принципа „non refoulement“, не може да бъде споделено виждането, че този основен принцип, обосноваващ безнаказаност на лица за незаконно влизане или пребиваване в страната на предполагаемото убежище произтича от забраната за връщане. Това мнение на автора на дисертационния труд следва от тълкуването на разпоредбата чл. 31 от Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г., систематически предхождаща не само от гледна точка юридическата конструкция на международния акт, но и логически, забраната за експулсиране, в това число и в държавата по произход. Анализ на принципа и на конкретните аспекти на неговото проявление са отразени в този раздел и по този начин е очертана особената взаимовръзка, в която се намира с останалите принципи и специално с принципа „non refoulement“.

В раздел 3 е отделено необходимото внимание на анализа на **забраната за дискриминация на бежанците, както и на принципа на равенство и еднакво третиране,** които са изключително общи принципи в областта на защитата на правата на човека, намиращи проявление в най – различни международноправни източници. Насочено е внимание, че най – всеобхватна е защитата, прогласена в Международния пакт за граждански и политически права, предвид

въведената забрана за дискриминация във всички дейности, регулирани от държавата, както и на очертаните с Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. положения, свързани със забраната за допускане на дискриминация на бежанците, въведена с разпоредбата на чл. 3. Акцент е поставен и на някои моменти от практиката на ЕСПЧ и СЕС, които дават основание да се приеме, че всъщност се касае до въвеждане на забрана за дискриминация на бежанците въобще, и по отношение на всички, признати от съответната държава - страна по Конвенцията, права.

Раздел 4 е посветен на друг основен принцип по отношение на правото на убежище и предоставянето на международна закрила, изведен от международната общност като специален в бежанското право. Това е принципът на **международната солидарност** при осъществяване на закрилата на бежанците, в аспекта на споделянето на тежестта по предоставянето на закрила между отделните държави и по - специално между развиващите се държави и тези с преход в икономиката.

Международната солидарност е скрепена в Параграф 4 от Преамбюла на Конвенцията от 1951 г. и Заключение 15 от 1979 г. на Изпълнителния комитет на ВКБООН, като държавите са обвързани от международна солидарност при справянето с бежанските потоци, особено при масовите напливи на търсещите закрила и в този смисъл приемащата държава следва да получи незабавна помощ от останалите държави в съответствие с принципа за справедливо разпределяне на задълженията.

С разпоредбата на член 35 от Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г., се регламентира и сътрудничеството на националните органи с Организацията на обединените нации, в рамките на което е възведено като задължение за договарящите държави да сътрудничат със Службата

на Върховния комисар на ООН за бежанците или с всяка друга служба на Организацията на обединените нации, която би могла да я наследят.

Отбелязана в този раздел е и реформата в общата европейска система за убежище, започната през 2016 г. в отговор на безпрецедентната миграционна криза, финализирането на която цели като резултат Европейският съюз да разполага с гъвкава, ефективна и надеждна система, граничното управление и в контекста на обсъжданията на Глобалния пакт на ООН за сигурна, редовна и законна миграция.

В **раздел 5** изложението е насочено към **принципа на взаимността**, прокаран с интересен нормотворчески способ, след като в Член 7 от Конвенцията за статута на бежанците са посочени изключенията от него и по този начин се извлича съдържанието му. Така в т. 1 е предвидено, че всяка договаряща държава се задължава да предоставя на бежанците статута, който тя предоставя най-общо на чужденците, с изключение на случаите, в които зададеният стандарт и ниво на защита в Конвенцията предвижда по-благоприятен статут.

Принципът на непрекъснатост на пребиваването, разгледан в **раздел 6**, е въведен с разпоредбата на чл. 10 от Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г., а в дисертационния труд са разгледани двете хипотези – съответно по т. 1 и т. 2 на цитираната разпоредба.

Самостоятелно място в Глава II е отделено на анализа на автора относно **характера на правото на убежище**, в което са обобщени изводите относно неговата същност, до които е достигнал въз основа на проведеното научно изследване.

Глава III от дисертационния труд заема основно място в дисертационния труд, доколкото е посветена на юридическия анализ на **понятието „бежанец“, от гледна точка международноправната дефиниция**, съдържащ се в **раздел 1**. Този анализ е базиран на Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. Акт, който се възприема,

че е с ключово значение от гледна точка възможността за извличане от тълкуването на съдържанието на разпоредбата на член 1 на легалното определение на термина „бежанец“. Така също и за очертаване на категории лица, към които Конвенцията ще има приложение, придавайки в известен смисъл обратно действие по отношение времевия обхват на законовата дефиниция на понятието.

Пояснено е в същия раздел, че с подписания през 1967 г. в град Ню Йорк, Съединените американски щати Протокол за статута на бежанците, известен още като Нюйоркският протокол, е повишено нивото на международноправна закрила. Разширени са персоналният и териториалният обхват на действие на Женевската конвенция, след като темпоралният критерий, ограничаващ приложението на Конвенцията за статута на бежанците, само за онези лица, които са станали бежанци в резултат на събития, случили се преди 1 януари 1951 г., е отпаднал.

Анализ е посветен и на новите положения, очертани с приемане през 1969 г. на Конвенцията на Организацията за африканско единство /ОАЕ/ за регулиране на особените аспекти на бежанските проблеми в Африка. С това се дава основание определението на Женевската конвенция да бъде допълнено чрез въвеждане на нови обективни елементи, формиращи структурата на понятието „бежанец“.

На изследване са подложени Декларацията от Картахена¹⁴, и Декларацията от Мексико, както и Плана за действие за засилване на международната закрила за бежанците в Латинска Америка, така също Декларацията от Бразилия, приета през м.ноември 2010 г. имащи важно регионално значение.

В законодателството на Европейския съюз също са приети конкретни правни норми, свързани с процеса на хармонизиране на европейска политика и разработване на унифицирани стандарти в

---

¹⁴ Приета от колоквиум относно международната закрила на бежанците в Централна Америка, Мексико и Панама, проведен в Картахена, Колумбия, в периода 19-22 ноември 1984 г.

областта на убежището и миграцията, които на свой ред имат отношение при дефиниране на категорията лица, които могат да се нарекат „бежанец“ и са относими към формиране на пределите и обхвата на понятието. Тук единствено следва да бъде отразено, че в Член 2 от Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила, е доразвита правната уредба на понятието „бежанец“, употребено в Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. Това развитие в дефиниращия текст на понятието и в изключващите норми е съобразно смисъла, заложен в Конвенцията от 1951 г. като универсален международноправен акт в областта, но в същото време е подчертано, че се отнася за целите на приложение на Директивата.

В този раздел е отбелязано даденото определение на понятието бежанец и в международното хуманитарно право, съгласно което „бежанците са преди всичко цивилни лица, които вече не се ползват от закрилата на собствената си държава“.

Раздел 2 от тази глава е посветен на анализ на понятието „преследване“ по смисъла на Конвенцията за статута на бежанците и европейското законодателство, което не е легално дефинирано. Етимологията на самия израз, както и целта на употребата му като цяло в международноправните източници при уреждане на материята относно убежището обаче, дават основа за изграждане на извод относно съдържанието му. Тъкмо в тази насока са и усилията на автора, намерили израз в този раздел, а за постигане на целта спомогна и дадената легална дефиниция в други международноправни източници, каквато конкретно

се съдържа в правото на Европейския съюз, подложени на анализ, включително и в светлината на практиката на ЕСПЧ и СЕС.

Екстериториалното действие е основна характеристика на статута на бежанец. Това определя закрилата като международна. В практиката на съдилищата, значението на този принцип е особено отчетливо застъпено, и на него е посветено съдържанието на **раздел 3**, като със задоволство може да бъде отбелязано, че правоприлагането в Република България не прави изключение и са дадени съответните примери от практиката на съдилищата.

Глава IV съдържа анализ по въпроса за кръга от **права и задължения**, с които се ползват и разполагат бежанците, а в **раздел 1** е направено въведение и са маркирани **основните и общи права**, преди да се пристъпи към изложение на виждането на автора за специфичните такива. Заложена е тезата, че правата, с които се ползват и задълженията, които са или могат да бъдат вменени на бежанците, са основните фактори в правната им сфера от значение за формиране на техния личен статут. Следва да се отчита, че бежанците са преди всичко и най – вече човешки същества и като такива разполагат с основните права и свободи, които са относими и присъщи за личната сфера на всяко човешко същество. Акцент в анализа е поставен, с оглед основната насоченост на изследването, по отношение на приложение на международното публично право и уредбата, създадена по отношение на лицата, търсещи закрила. Анализирайки правния статут на бежанците, е необходимо да се има предвид, че тяхното гражданство, както и обичайното местопребиваване, водят до формиране на различни измерения в приложението на определени национални разпоредби, предопределени от нормите на международното частно право. Макар МЧП да съставлява дял от правната наука и самостоятелен правен отрасъл, принадлежащ към вътрешното право на държавата, при това в най – тясна връзка с гражданското право, участието на бежанците в

частни правоотношения само по себе си привнася международен елемент в тях. Това съставлява осезаема връзка с предмета на изследване и наложи в дисертационния труд да бъдат очертани някои основни положения на съответното място, относими към личния статут на бежанците и определени права, с които разполагат, съгласно Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. и европейското законодателство.

Раздел 2 е посветен на **правата на бежанците според Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. и на паралела, който е направен с европейското законодателство.** Най – напред анализът е насочен към **личния статут на бежанците.** Уредба се съдържа в първата норма от Глава II, озаглавена „Правен статут“ - тази на член 12, която в своята т. 1 сочи, че личният статут на бежанеца се определя от законите на страната на неговото местоживееие или при липса на местоживееие - от законите на страната на неговото пребиваване.

В **подраздел 2.1** е разгледано **правото на изповядане на собствената религия, свобода на религиозно възпитание.** Анализът е основан на разбирането, прокарано в Конвенцията за статута на бежанците, че религията, изповядана от едно лице, е предвидена като един от признаците, при дефиниране на обхвата на забраната за дискриминация и принципа на равенство.

В **подраздел 2.2** е отделено необходимото внимание на **правото на свободно придвижване.** В Конвенцията за статута на бежанците, дискрецията да преценява дали дадено лице на нейна територия, търсецо закрила, покрива обективните признаци от състава на разпоредбата на чл. 1, за да бъде определено като бежанец, е предоставена на Държавата. С това обаче не се изчерпва нейната роля в процеса, тъй като следва, чрез съответните свои органи, разполагащи с материална и териториална компетентност, да установи подходящия

правен режим на престой на нейна територия и режим на избор на местоживеене.

Разгледани са и въпроси, свързани с упражняване на това право от гледна точка достиженията на европейското законодателство, на което е посветен **подраздел 2.2.а, озаглавен „Правото на свободно придвижване според европейското законодателство“.**

Изведен, въз основа направения анализ, е и извод, че правото на свободно движение на бежанците и средствата, които го обезпечават или подпомагат упражняването му са основополагащи. Те се намират в пряка връзка и в съотношение на взаимна обусловеност с правото на избор на местоживеене и с правото на личен и семеен статут, съобразно законодателството на съответната държава, икономическите и социални права, които ще бъдат разгледани по - долу.

Анализът в **подраздел 2.3** е посветен на **правото на собственост и в подраздел 2.3.1** започва **с движимото и недвижимо имущество.** Обърнато на това място е внимание, че съгласно член 13 от Конвенцията от 1951 г., договарящите държави се задължават да предоставят на бежанците възможно най - благоприятен статут и във всеки случай не по - малко благоприятен, отколкото предоставяния най - общо на чужденци при същите обстоятелства по отношение придобиването на движимо и недвижимо имущество и други свързани с това права. Изложеното важи също по отношение на наемни или други договори, отнасящи се до движимо и недвижимо имущество. Има се предвид имущество, придобито на територията на съответната държава, чийто гражданин бежанецът не е, но се намира на нейна територия и поради това идеята е да попадне под общия режим, приложим за чужденците или по - благоприятен, като не се прилагат определени ограничения, например закупуването на земеделска земя. Разгледано е и предвиденото, с разпоредбата на член 30 от Конвенцията, задължение за всяка договаряща държава, в съответствие със собствените си закони и

разпоредби, да установи режим за бежанците да прехвърлят имущество, внесено от тях на нейна територия, в друга страна, където им е било разрешено да се преселят. Разгледани са и прилаганите препращания при формиране на частноправни отношения, касаещи собствеността, с международноправен елемент.

В имуществената сфера на бежанците попада и закрилата на авторските права и индустриалната собственост /има се предвид интелектуалната собственост съобразно разбиранията в теорията и практиката в Република България/, като изобретения, образци и модели, търговски марки и търговски названия, както и правата върху литературни, художествени и научни произведения. Този род права са обект на анализ, откъм международноправна уредба, съдържание и обхват, в **подраздел 2.3.2**, озаглавен **„Други права с имуществен характер“**.

В **подраздел 2.4 - Право на сдружаване** е включен анализ по отношение на сдруженията с неполитически характер и такива с идеална цел и на професионалните съюзи, на които е посветена отделна разпоредба - член 15 от Конвенцията от 1951 г. Маркирани са и някои положения, застъпени в правото на ЕС относно избирателните права на чужденците и препоръки за тяхното упражняване.

В **подраздел 2.5** са разгледани **социалните и икономически права**, като в **подраздел 2.5.1** логично анализ е посветен най – напред на **правото на труд и обществено осигуряване**, предвид неговия характер на универсално за международноправния ред и включено сред основните права на човека, общопризнато и прогласено в редица актове на различни международни организации. На анализ е подложена и изричната регламентация, съдържащи се в текстовете на Глава III от Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г., озаглавена „Занятия, носещи доходи“.

Макар да не е изрично прогласено в Конвенцията за статута на бежанците, достъпът до здравно обслужване е основно право и достъпността на това право на практика, следва да е гарантирана за всички човешки същества под юрисдикцията на дадена страна. В това число и за незаконните мигранти, преди всичко бременни жени, малолетни и непълнолетни лица, което също е отбелязано на това място.

Социалните грижи са обект на обследване, резултатите от който са включени в **подраздел 2.5.2.**

Купонното разпределение, разглеждано в **подраздел 2.5.2.а** е включено в групата на социалните блага, формиращи пакет от човешки права, с които се осъществяват социалните грижи по отношение на бежанците.

Следващото право от тази група е разгледаното в **подраздел 2.5.2.б**, а именно **правото на обществено образование**. То е уредено в Член 22 от Конвенцията за статута на бежанците, както е озаглавена и самата разпоредба. Предложен, на това място в дисертационния труд, е анализ за обема и съдържанието му, предвид заложения международен стандарт за бежанците. Анализирани са и нивото на защита в европейското законодателство, зададено с разпоредбата на член 27 от Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила, озаглавена „Достъп до образование“.

В **подраздел 2.5.2.в** са разгледани **социалните помощи**, като право и като инструмент на държавата за постигане на определени общопризнати цели, приложими и за бежанците на нейна територия. С разпоредбата на чл. 23 от Конвенцията за статута на бежанците

международната общност е придала особена важност и приоритет на този институт.

Жилищното настаняване, както е озаглавена и самата разпоредба на чл. 21 от Конвенцията за статута на бежанците е следващото право, което е необходимо да бъде маркирано и явяващо се част от общия пакет социални грижи, който всяка договаряща по Конвенцията, следва да осигури за лицата, потърсили международна закрила на нейна територия. То е разгледано в **подраздел 2.5.2.г.**

Подраздел 2.6 е посветен на **правото на единство на семейството**, което макар да не е предвидено като самостоятелно право, в Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г., е заложено в редица международни актове. Следователно, то е изцяло относимо и приложимо, и за тази уязвима категория хора, нуждаещи се от закрила. Същото е прогласено най – напред в чл. 16, т. 3 от Всеобщата декларация за правата на човека, в член 23 от Международния пакт за граждански и политически права, а така също и в Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи - член 8, като регионален международен акт с изключително важно значение и широко приложение. Регламентация се съдържа и в разпоредбата на чл. 23 от Квалификационната директива, като със законодателствата на някои държави, в това число и Република България, е разширен обхватът на това право и то се предоставя не само на семейството в тесен и в същинския смисъл на понятието, но и на възрастните и болните родители в унисон с подхода на ЕСПЧ. Този подход е изцяло в съзвучие и с паралелната уредба за друга уязвима правна категория – децата, съгласно чл. 8 и чл. 9 от Конвенцията на ООН за правата на детето.

Обект на анализ в **подраздел 2.7** е **правото на административно съдействие**. С разпоредбата на чл. 25 от Конвенцията за статута на бежанците е предвидено, в случай че упражняването на дадено право от страна на бежанец нормално изисква съдействието на органите на чужда

страна, към които той няма възможност да се обърне направо, договарящите държави, на чиято територия той пребивава, да осигурят оказването на такова съдействие от техните собствени органи или от международен орган. По този начин се въвежда всъщност насрещното право на бежанците да получат административно съдействие от държавите, на чиято територия пребивават, а в следващия текст от Конвенцията е въведено и нивото и режима на защита.

В **подраздел 2.8** са разгледани особености, свързани с **лицата, търсещи закрила**, правата на търсещите закрила по време на процедурата по произнасяне по молбата за предоставяне на международна закрила, задълженията, които се носят през това време, правото на достъп до съдилищата.

Раздел 3 е посветен на анализ на **задълженията за бежанците** съгласно Конвенцията за статута на бежанците, която с разпоредбата на чл. 2 предвижда, че всеки бежанец има задължения към страната, в която се намира. Изискването по - конкретно е да спазва законите и разпоредбите в приемащата държава, както и да изпълнява мерките, предприети за поддържане на обществения ред. Още с пристигането си на границата на държавата, в която предстои да бъде търсена закрила, лицето, което възнамерява да се ползва от такава, е длъжно да заяви пред властите, при това в установен относително кратък срок, определен кръг от обстоятелства. Чрез тях впоследствие се активират защитните механизми и принципите на убежището, както и пакета от права, с които на съответния етап това лице може да се ползва в съответствие с международноправните изисквания. Включително и през времето, докато трае процедурата по искането за предоставяне на международна закрила и учредяване на статут.

Анализ се съдържа и на проблематиката с **извъндоговорните отношения**, които могат да послужат като основание за ангажиране на отговорност в приемащата държава или извън нея, съгласно правилата

на международното частно право - непозволено увреждане, от водене на чужда работа без пълномощие и неоснователно обогатяване.

Глава V на дисертационния труд е посветена на анализ на процеса на произнасяне по молбите за международна закрила, а **раздел 1** – на процедурата по оценяване на молбите за международна закрила от гледна точка раворелевантните факти и тежестта и способите за тяхното оценяване.

Раздел 2 е посветен на институти със субсидиарен характер: вътрешна закрила, субсидиарна закрила, хуманитарен статут

Вътрешната закрила, която е обект на анализ в **подраздел 2.1** възниква в хипотезите, в които в част от държавата на произход няма основателно опасение от преследване или лицето не е изложено на реална опасност от тежки посегателства, или търсещият закрила, има достъп до такава срещу преследване или тежки посегателства и може сигурно и законно да пътува, както и да получи достъп до тази част на държавата, респективно може основателно да се очаква да се установи там,

Временната закрила, обект на анализ в **подраздел 2.2**, се прилага в отклонение на индивидуалния подход, в случаи на масово навлизане на чужденци, които са принудени да напуснат държавата си по произход, поради въоръжен конфликт, гражданска война, чужда агресия, нарушаване на човешките права или насилие в големи размери на територията на съответната държава или в отделен район от нея и които не могат по тези причини да се завърнат там.

Подраздел 2.3 е посветен на анализ на хуманитарния статут. Институт, намиращ все по – голямо приложение при преценка на молбата за предоставяне на статут на бежанец, когато се установи, че същата не е основателна. Тогава би могло да се помисли за наличие на основание за предоставяне на субсидиарна закрила, след като тенденцията, очертана сред международната общност в приеманите

международноправни актове, е за разширяване на обхвата на закрила по отношение на кръга от лица, нуждаещи се от такава. По този начин, при формиране на целите на приложение на Квалификационната директива е предвидено в член 2, б. „а“, че „международна закрила“ означава статут на бежанец и статут на субсидиарна закрила, както са определени в букви „д“ и „ж“.

Подробни съображения, базирани на изводите от проведеното научно изследване, относно **същността и действието на акта на признаването на статута на бежанец и предоставянето на субсидиарна закрила**, са изложени в подкрепа на тезата за декларативното му действие, намиращо и нормативна опора в законодателството на ЕС.

В **заключението** на подготвения дисертационен труд, се съдържат основните изводи, до които бе достигнато в резултат на проведеното научно изследване по част от общата материя за мигрантството с акцент, поставен върху правното положение, съобразно международноправните източници на определена уязвима категория хора, а именно хората, търсещи убежище. Без да се претендира за изчерпателност, предвид обширността на материята и възможността за анализ в различни аспекти, научното изследване обхваща правната страна на проблема. Посочени са актовете на международното право, задаващи световните и регионални, най - вече на европейско ниво, стандарти в областта на опазването на основните права на човека, когато се касае до мигранти, но по - специално до бежанците и институциите с фундаментална роля в изпълнение на тази задача. Така също и на паралелната задачата по дирене и постигане на баланс при охраняването и на други признати ценности, като опазване на обществения ред и сигурността. Предложен е анализ на понятието убежище, основните положения, на които се базира уредбата на международната закрила и на международноправния статут на бежанците, принципите, които са основополагащи за формиране на

съвкупността от общи и специфични права и задължения на тази уязвима категория хора. Предмет на обсъждане са и някои от актуалните положения в практиката на ЕСПЧ и СЕС, довели до утвърждаване на международни стандарти в защита на правата на човека, признати в основни международноправни актове и разгледани в аспекта на правния статут на бежанците. Включено, в обхвата на изследването, бе и разграничението на това понятие от други близки правни категории, както и правата, задълженията и отговорностите, което има важно практическо значение, за да бъдат предоставени възможно най – подходящите средства и инструменти за защита.

Основни приносни моменти в дисертационния труд са:

- Обобщаване и анализ на актовете на международното право, задаващи световните и регионални, най - вече на европейско ниво, стандарти в областта на опазването на основните права на човека, когато се касае до мигранти, и по - специално до бежанците. Анализ на дейността на международни организации и институции с фундаментална роля в изпълнение на тази задача, техните прерогативи и тенденции в упражняването им, от гледна точка необходимостта от реформи. Формираният кръг въпроси, е всякога поставен във фокуса на международната общност и те са сред приоритетите в дейността на универсални и регионални международни организации и на правителствата на отделните държави.

- Вникване и анализ на същността на международната закрила и по – конкретно на правото на убежище, след разкриване на неговия характер и съдържание, вложени в международноправните източници.

- Поставяне на акцент върху правото на убежище, като основно право на човека и очертаване на мястото му като част от общата система на правата на човека. Предложеното виждане от автора аргументира теза, различаваща се от основно застъпваната в доктрината относно правния

характер на убежището и формира нова, но обоснована представа за този институт.

- Отговор относно съдържанието, вложено във всеки от елементите, включени в международноправните дефиниции на понятието „бежанец“ и извличане на същността на това понятие.

- Отграничаване на правото на убежище и на бежанците от сходни правни институти и правни фигури с цел постигане на по - добро познаване на предвидените в отделните международноправни източници средствата за защита и тяхното адекватно прилагане.

- Анализ на дублирането на приложима правна уредба и правомощията на отделни национални и международни органи при прилагането ѝ доведе автора на дисертационния труд до необходимост от обща препоръка за унифициране и международноправна кодификация.

- Извличане на основни принципи, приложими по отношение на убежището, които могат да се възприемат като основополагащи, а нормите, които ги възплъщават - да се окачествят като *jus cogens* и анализ на тяхното съдържание.

- Извличане, чрез анализ на съдържанието на правните норми, на правата и задълженията на бежанците, според Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. и европейското законодателство и тяхното систематизиране, с оглед по - пълно очертаване на личния статут на бежанците.

- Анализ на приложимостта на международното частно право, по отношение на частноправни отношения със страна лица, търсеци, респ. получили закрила, привнасящо международен елемент в тях.

- анализ относно правното действие на акта на признаването на статута на бежанец и статута на субсидиарна закрила – декларативно или конститутивно.

Списък на публикациите по темата на дисертационния труд

№	Заглавие	Издание
1.	Правото на убежище съгласно международноправната уредба на статута на бежанците	Списание „Международни отношения“, година XLVII, брой 3/2018 г. /материалът е одобрен и предаден за печат/.
2.	Международноправно взаимодействие при осъществяване защита на правата на човека, в контекста на упражняване правото на убежище	сборник доклади от Годишна университетска научна конференция 2018, научно направление: Социални, стопански и правни науки, ИК на НВУ „Васил Левски“ Велико Търново, 2018 /предадено за печат/
3.	Принципът на международната солидарност и приложение по отношение на правото на убежище	сборник доклади от Годишна университетска научна конференция 2018, научно направление: Социални, стопански и правни науки, ИК на НВУ „Васил Левски“ Велико Търново, 2018 /предадено за печат/